

KATECHETICKÉ OZVENY

Informátor a metodický pomocník pre katechétov Spišskej diecézy

Šk. r. 2010/2011

č. 1

Žalm 32 (31)

Blažený, komu Pán odpustil neprávosť

¹*Dávidova poučná pieseň.*

Blažený, komu sa odpustila neprávosť
a je oslobodený od hriechu.

²Blažený človek, ktorému Pán vinu nepripočíta
a v ktorého mysli niet podvodu.

³Pretože som mlčal, chradli mi kosti
a celý deň som nariekal.

⁴Ved' vo dne i v noci doliehala na mňa tvoja ruka
a ako v letných páľavách vysychala mi sila.

⁵Vyznal som sa ti zo svojho hriechu
a nezatajil som svoj priestupok.

Povedal som si: „Vyznám Pánovi svoju
neprávosť.“

A ty si mi odpustil zlobu môjho hriechu.

⁶Preto každý nábožný bude sa modliť k tebe v
čase tiesne.

A záplavy veľkých vôd sa k nemu nepriblížia.

⁷Ty si moje útočisko, ochrániš ma pred súžením
zahrnieš ma radosťou zo spásy.

⁸Dám ti múdrosť a poučím ťa o ceste, ktorou máš kráčať;
poradím ti a budem ťa mať stále na očiach.

⁹Nebud' te ako žrebce či mulice, ktoré nemajú rozum.
Keď im chceš vložiť uzdu a zubadlo, nepodídu k tebe.

¹⁰Bezbožného stíhajú mnohé strasti;

no dúfajúcich v Pána obklopí milosrdenstvo.

¹¹Radujte sa, spravodliví, v Pánovi a plesajte,
jasajte všetci, čo máte srdce úprimné.

OBSAH

OBSAH.....	2
ÚVODNÍK.....	2
INFO.....	3
ODBORNÝ PORADCA.....	6
AKO AKTIVIZOVAŤ.....	11
KATECHETICKÉ NÁMETY.....	14
PONÚKAME.....	17

ÚVODNÍK

Na začiatku nového školského roka žiakom a študentom sa otvára nielen brána školy, ale aj poznania. Súčasťou dnešného moderného vzdelávania patrí aj poznanie vecí a skutočností, ktoré svojou podstatou siahajú za rámec empirického, skúsenostného poznania. Žiaci a študenti, ktorí navštevujú hodiny náboženstva v škole, poznávajú okrem prirodzených vecí a skutočností aj tie nadprirodzené. Vzdelávanie, ktoré poskytuje nadprirodzenú skúsenosť je bránou k poznaniu vecí nadprirodzených, ale aj k poznaniu vecí prirodzených vo svetle Božieho zjavenia. Preto *Všeobecné direktórium pre katechizáciu* zdôrazňuje: „Osobitnou charakteristikou školského vyučovania je skutočnosť, že má preniknúť do prostredia kultúry a vstúpiť do vzťahu s ostatným poznávaním. Ako originálna forma služby slova má totiž školské vyučovanie náboženstva sprítomňovať evanjelium v osobnom procese systematickej a kritickej asimilácie kultúry.“ (VDK 73)

Školské vyučovanie náboženstva za posledných dvadsať rokov si po legislatívnej, organizačnej a praktickej stránke našlo pevné miesto v školskom výchovno-vzdelávacom systéme na Slovensku. Zmluva medzi Svätou Stolicou a Slovenskou republikou o katolíckej výchove a vzdelávaní, nový školský zákon určili právny rámec pre náboženskú výchovu a vzdelávanie v škole. Každý žiak, študent, resp. rodič alebo jeho zákonný zástupca má právo od predškolského zariadenia (materskej školy) až po ukončenie strednej školy (2. ročníka v štátnych školách) rozhodnúť sa navštevovať vyučovanie tohto predmetu, ktorý je súčasťou školského programu. Taktiež je uzákonené postavenie učiteľa náboženstva a podmienka zo strany Cirkvi, aby mal pre svoje účinkovanie v škole poverenie (kánonickú misiu) od svojho cirkevného predstaveného (diecézneho biskupa).

Pokiaľ ide o obsahovú stránku školského vyučovania náboženstva a jeho cieľov tie určujú

osnovy vyučovania náboženstva a katalóg štandardov žiaka, ktoré u nás schvaľuje Konferencia biskupov Slovenska a k nim sa vyjadruje Ministerstvo školstva SR. Keďže v školstve prebieha na Slovensku reforma, postupne s inými vyučovacími predmetmi prechádza aj školské vyučovanie náboženstva postupnou reformou.

V minulosti sa pod vplyvom osvietenstva vo výchovno-vzdelávacom procese kládol dôraz na poznávanie právd, faktov, v súčasnosti sa kladie dôraz na zvnútorňovanie (interiorizáciu) pojmov a obsahov. Ak táto výchovno-vzdelávacia axióma platí pre profánne predmety, o čo viacej má platiť v náboženskom vzdelávaní a výchove. Už nestačí, aby žiak, ktorý navštevuje školské vyučovanie náboženstva, ovládal pravdy viery, ale aby poznal aj ich vnútornú povahu. Takisto nestačí, aby sme na hodinách náboženstva v škole vzdelávali a vychovávali tzv. dobrého kresťana-katolíka, ale aby sme mu pomáhali získavať také kompetencie, ktoré mu pomôžu byť angažovaným kresťanom na cirkevnom a spoločenskom poli (*kompetenčné vyučovanie*). To si od učiteľov náboženstva (kňazov, laikov) vyžaduje, aby pre vyučovanie náboženstva zvolili také metodické postupy, ktoré „dajú do pohybu postupnú a dôslednú syntézu úplného primknutia sa (*mladého*) človeka k Bohu (*fides qua*) a obsahu kresťanského posolstva (*fides quae*).“ (VDK 144) Pri uplatnení metodických zásad pedagogiky viery treba vo výchovno-vzdelávacom procese na školských hodinách náboženstva „rozvinúť všetky rozmery viery, ktorými sa ona stáva poznanou, slávenou, žitou, modliacou sa.“ (VDK 144)

K dôležitým cieľom školského vyučovania a na neho nadväzujúcej školskej, farskej a rodinnej katechézy je pobádať mladého človeka, aby sa vo svojom živote odovzdal Bohu *rozumom, vôľou, srdcom, pamäťou*. Medzi ďalšie ciele katechetickej činnosti v škole, vo farnosti a v rodine je pomôcť mladému človeku spoznať

popovanie, ktoré má od Pána. (porov. VDK 144) Takto katechetická činnosť spoločne rozvíja dielo uvádzania do kresťanského života (*farárska katechéza*), výchovy a vyučovania (*rodinná katechéza a školské vyučovanie náboženstva*). (porov. VDK 144)

Na tieto skutočnosti prihladali tvorcovia nových osnov vyučovania náboženstva a otcovia biskupi, ktorí ich schválili. Preto treba, aby sa ako záväzný pedagogický dokument dôsledne uplatňovali v reformných ročníkoch. Tu si nemôže povedať učiteľ náboženstva (kňaz, laik), že on bude vyučovať "po svojom", pretože školské vyučovanie náboženstva je cirkevnou službou a k nej kňaz (*dispozícia*) a odporúčaný laik dostáva poverenie (*kánonická misia*) od miestneho ordinára – biskupa. (KKP, kán 805) Je vecou každého učiteľa náboženstva, aké metodické príručky a pomôcky používa v príprave na školské vyučovanie. U nás KPKC prostredníctvom DKÚ poskytuje pre reformné ročníky učiteľom náboženstva metodické príručky a pracovné zošity prostredníctvom škôl (okrem stredných). KPKC pripravuje aj nové učebnice náboženstva. Preto pri tvorbe vzdelávacích programov a konspektu vyučovacej hodiny je prospešné a bezpečné využívať tieto metodické príručky a didaktické pomôcky.

Katechetická prax potvrdzuje, že ani tie najvynikajúcejšie pomôcky a metodické príručky nenahradia vplyv osobnosti učiteľa náboženstva. Od kvality jeho kompetencií závisí, či mladý človek na hodine náboženstva pocíti blízkosť Krista, urobí rozhodnutie primknúť sa k nemu a nasledovať ho ako jeho učeník. (porov. VDK 80) *Všeobecné direktórium pre katechizáciu* zdôrazňuje povinnosť diecézneho biskupa a celého spoločenstva miestnej cirkvi, aby dbali o kate-

chetickú formáciu učiteľov náboženstva a katechétov podľa zásady: *byť, vedieť, vedieť konať*. (porov. VDK 223, 238)

V našej diecéze sa uplatňuje model komplexnej katechetickej formácie, ktorú pre kňazov, učiteľov náboženstva a katechétov organizuje náš Diecézny katechetický úrad. Tento na základe rozhodnutia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (č. 188/2010 – KV) zo dňa 13. júla 2010 sa stáva oficiálnym poskytovateľom kontinuálneho vzdelávania s názvom: *Kurikulum predmetu katolíckeho náboženstva / náboženskej výchovy*) na päť kalendárnych rokov do 31.12.2010.

Výhoda účasti našich učiteľov náboženstva (kňazov, laikov) spočíva v tom, že organizačne toto kontinuálne (aktualizačné) vzdelávanie sa bude realizovať v rámci ročného (10 mesačného cyklu) katechetického vzdelávania so ziskom príslušných bodov podľa modelu katechetického vzdelávania v diecéze a 15 kreditov pre kariérny rast v škole. Podrobnosti nájdete na našej webovej stránke (www.dkuspis.sk).

Drahí kňazi, učiteľia náboženstva, katechéti, prajem Vám, aby ste po celý školský rok vstupovali cez bránu svojej školy a triedy spolu so žiakmi a študentmi s vedomím, že aj vaše srdcia sú otvorené na každé dobré slovo, ale zvlášť na slovo, ktoré pochádza a je zvestované od Boha a jeho Syna Ježiša Krista.

Požehnaný nový školský rok, najmä na hodinách náboženstva/náboženskej výchovy!

ThDr. Jozef Škantár, PhD.
riaditeľ DKÚ

Spišská Nová Ves 22. júla 2010

INFO

▣ Kontinuálne vzdelávanie učiteľov náboženskej výchovy a náboženstva

Kontinuálne vzdelávanie pre učiteľov katolíckeho náboženstva zabezpečujú Diecézne katechetické úrady a Katolícke pedagogické a katechetické centrum. DKÚ Spišskej diecézy má akreditovaný program aktualizačného vzdelávania.

Názov vzdelávania: Kurikulum predmetu katolíckeho náboženstva/náboženskej výchovy

Druh vzdelávania: aktualizačné

Forma: kombinovaná (prezenčná a dištančná)

Číslo rozhodnutia o akreditácii: 188/2010 – KV

Celkový rozsah vzdelávania: 60 vyučovacích hodín (48 prezenčne + 12 dištančne – počet kreditov

12 za absolvovanie predpísaného počtu hodín + 3 za obhajobu záverečnej prezentácie a pohovor pred skúšobnou trojčlennou komisiou pri overovaní profesijných kompetencií získaných sebazvedávaním (§ 35 ods. 6 zákona č. 317/2009 Z.z.) absolvovať najmenej 80 % z celkového rozsahu programu kontinuálneho vzdelávania

Počet priznaných kreditov za absolvovanie programu: 15

Doba platnosti akreditácie AVPKV: do 31. decembra 2015

Uvedené vzdelávanie v celkovom rozsahu 60 hodín je možné v zmysle § 42 ods. 4 písm. d) zákona 317/2009 Z.z. poskytovať učiteľom pre predprimárne vzdelávanie, primárne vzdelávanie, nižšie stredné vzdelávanie, nižšie stredné odborné vzdelávanie, stredné odborné vzdelávanie, úplne stredné všeobecné vzdelávanie, úplne stredné odborné vzdelávanie a učiteľ pre vyššie odborné vzdelávanie, učiteľom pre kontinuálne vzdelávanie.

Podmienky absolvovania:

- vzdelávanie ukončiť do 10 mesiacov od jeho začatia,
- aktualizáčn é vzdelávanie sa ukončuje v zmysle § 39 zákona č. 317/2009 Z. z. záverečnou prezentáciou a pohovorom pred trojčlennou skúšobnou komisiou.
 - a) absolvovanie min. 80% z celkového rozsahu prezenčnej formy vzdelávania doložené podpisom na prezenčnej listine,
 - b) spracovanie výstupov z prezenčnej i dištančnej formy vzdelávania,
 - c) obhajoba záverečnej prezentácie a pohovorom pred trojčlennou skúšobnou komisiou,
- spôsob odovzdávania výstupov z dištančnej formy vzdelávania určuje poskytovateľ,
- po úspešnom ukončení vzdelávania získava absolvent 15 kreditov (12 kreditov za absolvovanie vzdelávania v rozsahu 60 hodín a 3 kredity za záverečnú prezentáciu a pohovor pred skúšobnou komisiou),
- vzdelávanie realizované DKÚ a KPKC spĺňa podmienky na udržanie kanonickej misie.

Modul 1: Reforma školstva a kurikulum predmetu katolíck e náboženstvo

Téma	Forma	Časový rozsah
Rámcový vzdelávací program pre materské školy/ špeciálne základné školy/ základné školy/ stredné školy	prezenčná	3
	dištančná	-
Rozvíjanie kľúčových kompetencií na hodinách katolíckeho náboženstva/náboženskej výchovy	prezenčná	3
	dištančná	-
Špecifické ciele (stanovenie cieľov a ich dosahovanie)	prezenčná	2
	dištančná	4
Spolu		8/4
Úloha: Vytvoriť ukážku vyučovacej hodiny s aplikáciou kľúčových kompetencií a špecifických cieľov.		

Modul 2: Školský vzdelávací program pre primárne vzdelávanie, nižšie a vyššie sekundárne vzdelávanie

Téma	Forma	Časový rozsah
Školský vzdelávací program (tvorba, realizácia, evaluácia)	prezenčná	2
	dištančná	-
Edukačný proces (náboženská edukácia na jednotlivých vzdelávacích stupňoch)	prezenčná	3
	dištančná	-
Práca s metodickou príručkou (na jednotlivých vzdelávacích stupňoch)	prezenčná	3
	dištančná	4
Spolu		8/4
Úloha: Vypracovať elektronickú prezentáciu zameranú na predstavenie náboženskej edukácie s využitím ľubovoľných tvorivých metód.		

Modul 3: Prierezové témy

Téma	Forma	Časový rozsah
Charakteristika prierezových tém	prezenčná	2
	dištančná	-
Implementácia prierezových tém do predmetu katolícke náboženstvo (na jednotlivých vzdelávacích stupňoch)	prezenčná	2
	dištančná	-
Ukážky práce s metodickou príručkou (didaktické cvičenia)	prezenčná	2
	dištančná	-
Praktická aplikácia prierezovej témy v predmete náboženstvo/náboženská výchova	prezenčná	2
	dištančná	4
Spolu		8/4
Úloha: Navrhnuť a metodicky spracovať projekt.		

Modul 4: Spiritualita učiteľa náboženskej výchovy

Téma	Forma	Časový rozsah
Spiritualita	prezenčná	10
	dištančná	-
Spiritualita učiteľa náboženstva/náboženskej výchovy	prezenčná	14
	dištančná	-
Spolu		24/0

▣ Zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania zo strany Cirkvi

Dovoľujeme si Vás upozorniť na potrebu kontinuálneho vzdelávania v súlade s vnútornými predpismi Katolíckej cirkvi.

Podľa zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 22. mája 2008 § 15 ods. 5 „Vyučovanie náboženskej výchovy a náboženstva vykonáva pedagogický zamestnanec s odbornou a pedagogickou spôsobilosťou, ktorý má aj cirkevné poverenie podľa vnútorných predpisov cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.“

Vyučovanie náboženskej výchovy a náboženstva vykonáva pedagogický zamestnanec s:

1. odbornou spôsobilosťou,
2. pedagogickou spôsobilosťou
3. cirkevným poverením podľa vnútorných predpisov cirkvi alebo náboženskej spoločnosti. (zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 22. mája 2008 § 15 ods. 5)

Katolícka cirkev podľa svojich vnútorných predpisov **má stanovené podmienky na udržanie cirkevného poverenia** (kanonickej misie) v zmysle zákona č. 317/2009 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov 6. časť Kontinuálne vzdelávanie § 35 ods. 2) písmeno e) poskytovateľom je cirkev alebo náboženská spoločnosť. Zákon otvára vzdelávací trh, ale **neumožňuje iným organizáciám zasahovať do kompetencií cirkvi a náboženských spoločností.**

Z vyššie uvedeného vyplýva, že ďalšie odborné, metodické vzdelávanie učiteľov katolíckeho náboženstva a poskytovanie metodicko-didaktickej služby pre učiteľov katolíckeho náboženstva (v Rímskokatolíckej Cirkvi) zabezpečuje Diecézny katechetický úrad a Katolícke pedagogické a katechetické centrum (zákon č. 394/2004 Z.z.). Vzdelávania absolvované na uvedených inštitúciách sú pripravené v súlade so stanovenými podmienkami na udržanie cirkevného poverenia (kanonickej misie)

podľa vnútorných predpisov Katolíckej cirkvi a súčasne v súlade s kariérovým rastom pedagogického zamestnanca.

▣ **Biblická olympiáda**

Obsahom Biblickej olympiády sú v tomto školskom roku Prvá kniha Samuelová a Evanjelium podľa sv. Lukáša. Propozície budú zavesené do konca septembra na www.dkuspis.sk a www.kpkc.sk. Texty kníh tohtoročnej olympiády nebudú vydané tlačou. DKU ich zašle v elektronickej podobe farským úradom a učiteľom. SSV poskytol elektronickú verziu uvedených kníh iba pre potreby Biblickej olympiády, preto uvedené texty nemožno zavesiť na webové stránky.

Dôvod, prečo sa nevydávajú texty ako tlačovina je nasledovný: každým rokom sa znižoval záujem o pracovné texty na Biblickú olympiádu; mnohí už doma majú Sväté písmo. Pri nižšom náklade bola cena z roka na rok vyššia. Pracovný text má slúžiť i na to, aby sa žiaci naučili pracovať s textom a mohli si podčiarkovať, zvýrazňovať a pod. Tento účel splní aj text v elektronickej podobe, ktorý môže učiteľ žiakom vytlačiť.

▣ **Výtvarná súťaž „Biblia očami detí a mládeže“**

Podobne ako po iné roky pokračujeme vo výtvarnej súťaži „Biblia očami detí a mládeže“. Námety na výtvarné práce sú z kníh, ktoré platia pre tento ročník Biblickej olympiády: Prvá kniha Samuelová a Evanjelium podľa sv. Lukáša. Propozície budú zavesené do konca septembra na www.dkuspi.sk a www.kpkc.sk.

▣ **Celodiecézny katechetický deň**

Diecézny katechetický úrad Spišskej usporiadal dňa 04.09.2010 pre kňazov, učiteľov NV/N a katechéto celodiecézny katechetický deň. Program začal svätou omšou, ktorú celebroidal Mons. ThDr. Štefan Sečka. V odbornej časti pracovníčky KPKC a autorky metodických príručiek predstavili formou prezentácií nové ročníky, ktoré vstupujú do reformy v tomto šk. roku. Ide o tretí a siedmy ročník ZŠ. Po prezentáciách nasledoval dialóg o aktuálnych otázkach katechizácie a vyučovania náboženstva. Stretnutie sa uskutočnilo v priestoroch Katolíckej univerzity v Ružomberku.

ODBORNÝ PORADCA

DIEŤA – SUBJEKT NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY

Skôr ako bude roľník siať, musí dobre poznať nielen zrno, ale aj kvalitu zeme, v ktorej má ono rásť a priniesť úrodu. Takýmito slovami začína kapitolu „Ako môže poznávať dieťa?“ Ján Pavol I. vo svojom diele „Catechese par miettes“. Poznať dieťa môžeme na prvom mieste uvažovaním nad obdobím vlastného detstva. Iný spôsob spočíva v štúdiu odborných publikácií, ktoré predstavujú deti po fyzickej, psychickej i pedagogickej stránke. Najlepším spôsobom sa ukazuje poznanie konkrétnych detí, ak ich so záujmom pozorujeme. Každé dieťa, s ktorým katechéta pracuje, prechádza neustálym procesom vývinu. Vývinová psychológia umožňuje katechéto uskutočňovať efektívnejšiu prácu. Teórie vývinu nám pomáhajú pri porozumení duchovného rastu. Viera býva čiastočne ovplyvnená a formovaná charakteristikami vývinu.

Dieťa je samý zmysel, preto chce neustále pozeráť, dotýkať sa, hýbať sa, počúvať, hovoriť, ochutnávať. Vie sa nechať uniesť živými farbami. Neustále sa pýta, preto dobrý katechéta by sa mal často obracať k zmyslom, a nielen k intelektu dieťaťa. Ukázať náboženský predmet, dovoliť dotknúť sa ho, naučiť sa nejakú pieseň patrí integrálne k náboženskej výchove dieťaťa.

Dieťa je samý pohyb a hra. Keď sedí ticho v kúte, znamená to, že niečo nie je v poriadku. Zdravé dieťa má neustálu potrebu hýbať sa, niečo robiť. Závisí na katechétovi, ako dokáže túto energiu využiť. Hra je jednou z vecí, ktorú dieťa robí s veľkým zápalom.

Je samé srdce a samý cit, a preto rýchlo sa vie rozosmiať, ale rovnako rýchlo vie aj roniť slzy. Dieťa má malé srdce s veľkou potrebou lásky. Katechéta by sa mal varovať všetkého, čo by dieťa citovo ranilo. Nemal by napr. používať iróniu. Môže si poslúžiť výčitkou alebo aj trestom, avšak aj tu je potrebné, aby vysvetlil, prečo tak koná. Dieťa by malo cítiť, že je to forma výchovy pre jeho dobro a z lásky k nemu. Je dobré ak katechéta v takýchto chvíľach dokáže použiť poznámku: „Je mi ľúto, že musím...“.

Je samá predstavivosť. Živé obrazy vedia dieťa dojať. Vedú ho k tomu, aby imitovalo to, čo videlo. Často však nevie rozlíšiť medzi tým, čo je skutočné, a čo je iba fantáziou niekoho. Je potrebné mu pomôcť toto rozlišovať. Tiež je nutné ho chrániť pred brutálnymi a nemorálnymi scénami. Nestrašit' ho peklom a diablom.

Dieťa má zvláštnu pamäť. Aj dospelí ľudia majú rôzne spôsoby pre zapamätanie si ľudí, udalostí, vecí. Niektorí si najlepšie zapamätajú to, čo vidia, iní to, čo počujú. Sú aj takí, ktorí si pamätajú myšlienky, iní skôr činy. Sú takí, ktorí si pamätajú mimoriadnym spôsobom dátumy, iní zase mená. Pamäť dieťaťa býva prerušovaná, spomenie si na nejakú vec počas istého času, vzápätí na ňu zabudne. A pri určitých príležitostiach si ju opäť v mysli vybaví. Ťažko si na niečo spomenie, ak je choré, alebo niečo nie je v poriadku. Pamäť detí obyčajne nebýva verná, pretože sa spája s predstavivosťou. Preto je potrebné, skôr ako deti naučíme nejakú formulku naspamäť, poskytnúť jej správne vysvetlenie a presvedčiť sa, či deti vec aj správne pochopili.

Dieťa je veľmi dôverčivé, ľahko verí zázrakom, mimoriadnym udalostiam, tajomstvám, alebo neobyčajným veciam. Katechéta nesmie zneužiť túto dôveru dieťaťa. Nesmie rozprávať niečo ako skutočnú udalosť, čo skutočnou udalosťou nie je a čo je iba vymyslené. Nemôže deťom klamať len preto, aby dosiahol hoci aj pozitívny efekt. Katechéta má využiť dôveru dieťaťa, aby mu pomohol nadobudnúť dôveru v Boha a Cirkev.

Premýšľanie je pre dieťa únavné, je skôr ponorené do zmyslového vnímania. K určitej abstraktnej myšlienke je schopné dospieť iba s námahou a po krátky čas. Katechéta, ktorý chce viesť dieťa k takejto myšlienke, má kráčať pomaly, nemá hovoriť príliš veľa, a celé vysvetľovanie má prechádzať cez prirovnania a obrazy.

Má krehkú vôľu, je nestabilné a vrtošivé. Pokladá sa za centrum všetkého. Myslí si, že je malým slniečkom a všetci ostatní sú satelity. Ono chce rozkazovať, a ostatní ho majú poslúchať. Jemne ale dôsledne treba dieťa učiť zaujať správne miesto. Podriadenosť a poslušnosť v podstatných veciach je cestou úspešne zvládnutej výchovy. Prirodzene však, aby sme uspeli, je potrebné predstavovať mu veci čo najsympatickejším spôsobom, motivovať ho čo najúčinnejšie a trestať čo najmenej.

Tieto pohľady na dieťa treba ďalej rozvíjať a konkretizovať. Ak sme sa očami dospelých pozreli na dieťa, na záver by bolo dobré pozrieť sa očami dieťaťa na nás. Ak rýchlo sklzneme do pozície vychovávateľov, je dobré položiť si otázku, čo by nás mohli naučiť deti, ktoré sú nám zverené. Deti chcú predovšetkým, aby učiteľ bol milý, aby ich mal rád, aby ich učiteľ dokázal často rozosmiať. Sú citlivé na spravodlivosť, či nespravodlivosť a vedia oceniť aj prítomnosť či náročnosť učiteľa pod podmienkou, že dokáže trpezlivo, jednoducho a jasne vysvetliť. Nemajú rady, ak ich učiteľ zavalí veľkým množstvom domácich úloh. Sú šťastné, ak učiteľ vie zorganizovať nejaké akcie alebo výlety mimo školy.

„Dnes možno viac než v minulosti dieťa z rôznych dôvodov vyžaduje plnú úctu a pomoc v jeho požiadavkách ľudského a duchovného rastu, a to aj prostredníctvom katechézy, ktorá nikdy nesmie chýbať kresťanským deťom“. (VDK 177) Preto vyučovanie náboženstva nemôže byť ponechané na improvizáciu a katechéta svojím múdрым sprevádzaním dieťaťa na ceste absolvuje jednu z najvzácnejších služieb katechizácie: pomáha spoznať povolanie, ku ktorému ich volá Boh. (VDK 156)

Všeobecné direktorium pre katechizáciu. SSV, Trnava, 1999.

HALL, C.S., LINDZEY, G.: Psychológia osobnosti. SPN, Bratislava, 1999.

ŠELINGA, J.: Katechéza detí. Nitra, 2000.

Mgr. Jana Pojezdalová

ROZPRÁVANIE AKO FORMA VYUČOVANIA

Slovné metódy tvoria základnú skupinu vyučovacích metód. Uplatňujú sa ako samostatné metódy alebo dopĺňajú všetky ostatné metódy. Po formálnej stránke vyžadujú od učiteľa jazykovo správnu formuláciu myšlienok, používanie spisovných tvarov, dobrú výslovnosť, základy rečníckeho umenia a jazykovú kultúru. Obsahová stránka prejavu sa má vyznačovať vecnou správnosťou a presnosťou, zrozumiteľnosťou vyjadrovania, primeranosťou veku, prehľadným členením a má obsahovať podstatné informácie. Slovo je pre učiteľa nástroj najefektívnejšieho a najrýchlejšieho prenosu požadovaných informácií.

Rozprávanie sa javí ako celkom nenáročný proces, mediálne redukovaný na vlastný hlas, teda skôr ako učiteľova prednáška avšak malo by sprostredkovať vedomosti pútavým, citovo podfarbeným spôsobom. Príbehy môžu deťom pomôcť orientovať sa vo svojich vlastných pocitoch a hovoriť o tom, čo je v živote dôležité. V biblických príbehoch sa žiaci zoznamujú s Bohom a jeho plánom spásy. Ich prostredníctvom nachádzajú k Bohu osobný vzťah a môžu tak rásť vo viere.

Ako rozprávať príbeh, aby sa deťom nezdal nudný? Skutočné rozprávanie nie je úmyselný pedagogický monológ. Rozprávanie sa môže často zdať didaktické, fádne a hlavne dopredu predvídateľné. Figúry a ľudia, ktorí tu vystupujú, sú skôr príklady, nie je v nich žiadny život. V čom spočíva kúzlo, príťažlivosť podareného rozprávania, ktoré zaujme i dnešné deti?

Naučiť deti určitému rituálu, napr. : „Teraz vám budem rozprávať príbeh, pekne si sadnite, odložte perá...“ Je dobré, keď deti zmenia polohu, sadnú si bližšie, ako keď stará mama rozpráva svojim vnúčatám. Učiteľ má zvoliť polohu, ktorú vydrží celé rozprávanie.

Vychovať žiakov, aby nekládli otázky v priebehu rozprávania. Je možné ich tiež upozorniť: „Ak ten príbeh niekto z vás pozná, tak vydržte a poviete to až na koniec“. Tým rastie efektivita rozprávania a žiak sa učí sebaovládaniu.

Rozprávač musí príbeh dobre poznať, aby mu bolo jasné, čo je cieľom rozprávania a kde je jeho vrchol.

Rozprávanie je potrebné prispôbiť veku a pohlaviu poslucháčov. Čím sú deti mladšie, tým musí byť príbeh kratší. Neznáme pojmy učiteľ vysvetlí dopredu. Je vhodné príbeh personifikovať a lokalizovať podľa vedomostí a skúseností detí.

Dramatickosť príbehu zvýšime používaním krátkych viet a priamou rečou, využitím modulácie hlasu a primeraným neverbálnym prejavom (gestikulácia, úsmev...)

Rozprávač musí udržiavať zrakový kontakt s poslucháčmi kvôli spätnej väzbe.

Rozprávanie môžeme sprevádzať kreslením, pri ktorom používame jednoduché obrázky, ktoré plynule vznikajú na tabuli pred očami poslucháčov.

Pri rozprávaní je vhodné využiť i rôzne materiálne didaktické pomôcky (obraz, bábka, rôzne rekvizity...)

Dobry rozprávač je ako strom zasadený pri vode – jeho živosť a nadšenie spôsobuje, že ho deti pozorne počúvajú. Tu však nejde len o napínavé vonkajšie okolnosti, omnoho dôležitejšie je vnútorné napätie príbehu. Dôležité je nájsť vnútorný vrchol príbehu, udalosť, ku ktorej všetko smeruje. Rozprávanie sa dá použiť v motivačnej fáze k uľahčeniu vstupu do témy i v expozičnej fáze, kde pomáha objasniť problém, alebo umožňuje žiakovi aktualizovať príbeh do ich vlastného života tak, aby sami mohli žiť jeho pokračovanie.

Rôzne typy rozprávania:

Nekončiacy príbeh, učiteľ začne rozprávať začiatok príbehu a žiaci jeden po druhom vymýšľajú jeho pokračovanie.

Príbeh z podnetných slov, učiteľ zadá 3 – 5 podnetných slov, ku ktorým žiaci vymyslia príbeh.

Modernizácia príbehu, učiteľ prečíta príbeh zo Starého alebo Nového zákona. Žiaci majú za úlohu previesť túto situáciu do súčasnosti.

Dokončenie príbehu, učiteľ rozpráva príbeh až do jeho dramatickej zápletky. Žiaci dokončia príbeh v jeho rôznych variantoch.

Hádankový príbeh, učiteľ vymyslí logicky vykonštruovaný príbeh alebo vychádza zo skutočného príbehu. Žiaci sa k nemu musia prepracovať nápaditými otázkami, na ktoré učiteľ odpovedá len áno alebo nie.

Antipríbeh, v tzv. antipríbehu sa pointa príbehu obráti „naruby“, aby sa v tomto obrátení objavilo v novom svetle to, na čo príbeh kladie hlavný dôraz.

Rozprávanie s chybami, učiteľ rozpráva biblický príbeh úmyselne s chybami. Deti sa snažia odkryť všetky chyby.

Rozprávanie bez slov, rozprávanie nemusí pozostávať len zo slovného vyjadrenia, ale tiež z gest, rôznych obrazov a hudby. Keď deti maľujú obrázky, chcú na prvom mieste niečo nimi povedať. Pri maľovaní obrázku k príbehu, tak rozprávajú príbeh úplne novým spôsobom a pracujú úplne samostatne. A práve tak sa odohráva veľmi intenzívne proces privlastňovania. Tu patrí azda najťažšia forma neverbálneho prejavu, ktorým je pantomíma. Nejde len o znázornenie jednoduchých dejov a pocitov, ale o znázornenie rozprávačských súvislostí. Ak chceme ostať verný forme pantomímy a tiež rozprávania, musí sa to uskutočniť bez slov. Gestá musia byť prevedené veľmi zreteľne, aby znázorňovali skutočne to, čo chceli povedať. Navyše tu iste pôsobia obvyklé silné zábrany, aby sme k vysvetleniu príbehu použili ako médium vlastné telo. Avšak ak sa nám ich podarí prekonať, príbeh ožije naozaj mimoriadnym spôsobom.

Rozprávanie s jednoduchými nástrojmi, na rozdiel od maľovania výsledok nie je záležitosť jednotlivca, ale celej skupiny. Výsledok tiež nie je tak trvalý ako obrázok, ktorý môžeme zavesiť na stenu, pretože zvuky sú tu len na pár okamihov, práve preto sú tak vnímané intenzívne. Vyžaduje si režisérske inštrukcie, aby sme vedeli na ktorom mieste cesty sa nachádzame. Text treba rozčleniť na jednotlivé kroky. Je vhodné najprv krátko opísať príbeh, potom rozdáme tzv. Orffove nástroje žiakom, ktorých úlohou je prekladať príbeh do reči nástrojov. Tam obmedzíme reč slov na to najnutnejšie, krátke ústne, prípadne písomné opísanie deja.

Použitá literatúra:

BALDERMANN, I.: *Úvod do biblickej didaktiky*. Mlyn, Jihlava, 2004.

KALHOUS, Z., OBST, O.: *Školní didaktika*. Olomouc, 1998.

TROCHTOVÁ, L.: *Úvod do didaktiky*. Olomouc 2002.

Mgr. Jana Pojezdalová

KATECHÉZA AKO SÚČASŤ EVANJELIZÁCIE

Cirkev ako zvestovateľka evanjelia začína svoje dielo tým, že sama sebe ohlasuje evanjelium. Ako spoločenstvo veriacich neustále cíti potrebu počúvať to, v čo verí, a nepretržitou konverziou a obnovou hodnoverne ohlasovať evanjelium ľuďom. „*Podmienky spoločnosti nás všetkých nútia prijať metódy a všetkými silami hľadať cesty a spôsoby, ako prinášať ľuďom dnešnej doby kresťanské posolstvo, v ktorom jedinom budú vedieť nájsť odpovede na svoje otázky a čerpať silu na plnenie medziľudských povinností*“ (EN 3).

Pápež Pavol VI. v exhortácii *Evangelii nuntiandi* predstavil tento evanjelizačný proces v niekoľkých etapách:

1. krok: Svedectvo života bez slov

„Radostná zvesť sa má hlásať predovšetkým svedectvom vlastného života. Takýmto tichým svedectvom kresťania vyvolávajú v srdciach tých, čo ich pozorujú, niektoré nevyhnutné otázky ako napríklad: Prečo sú takí? Prečo žijú takým spôsobom? Kto alebo čo ich k tomu podnecuje? Prečo sa o nás zaujímajú? Také svedectvo je už tichým, ale veľmi silným a účin-

ným hlásaním radostnej zvesti. To už je začiatok evanjelizačnej činnosti. Vyššie uvedené otázky si položia ako prvé azda mnohí nekresťania alebo ľudia, ktorí o Kristovi nepočuli. Rovnako sa môžu pýtať aj pokrstení, ktorí nežijú kresťansky, alebo tí, čo žijú medzi kresťanmi, nie však podľa kresťanských zásad. Podobné otázky si môžu položiť aj ľudia, ktorí s bolesťou hľadajú niečo alebo "Niekoho", koho existenciu tušia, ale ho nevedia pomenovať. Takéto svedectvo je nevyhnutné a vo všeobecnosti je to prvá evanjelizácia“. (EN 21).

2. krok: Nevyhnutnosť jasného ohlasovania

„Aj to najkrajšie svedectvo sa ukáže nedostatočné, ak nebude osvietené a ozrejméné. Svätý Peter to rád označoval: „Zdôvodniť nádej, ktorá je vo vás“ (1 Pt 3,15) jasným a nepochybným hlásaním Pána Ježiša. Nemožno hovoriť o skutočnej evanjelizácii, ak sa pri nej nehľasa aj meno, učenie, život a prisľúbenie, kráľovstvo a tajomstvo Ježiša Nazaretského, Syna Božieho. Toto ohlasovanie – kerygma, kázanie alebo katechéza – zaujíma v evanjelizácii také dôležité miesto, že sa často stáva priamo jej synonymom“. (EN 22)

3. krok: Životne prilnúť k pravde v spoločenstve Cirkvi

Hlásanie evanjelia dosahuje svoj plný účinok a má význam len vtedy, keď každý, kto ho počuje, ho správne aj chápe, prijíma, dá sa ním preniknúť a vo svojom srdci s ním úplne súhlasí, keď totiž prijme pravdy, ktoré zjavil milosrdný Pán, a ešte viac, keď prijme zameranie života, ktorý sa tu predkladá. Toto rozhodnutie však nemôže byť abstraktné. Prejavuje sa konkrétnym viditeľným vstupom do spoločenstva veriacich. (porov. EN 23)

4. krok: Prijatie sviatostí

Podľa dynamickej sily evanjelizácie ten, čo prijíma evanjelium ako slovo spásy vyjadruje to aj sviatostným spôsobom, t.j. oddanosťou k Cirkvi a prijímaním sviatostí, ktoré odkrývajú a podopierajú túto príslušnosť k Cirkvi skrze milosť, ktorú udeľujú. (porov. EN 23)

5. krok: Stať sa sám ohlasovateľom

Kto prijal evanjelium, stáva sa aj sám jeho ohlasovateľom. V tom spočíva dôkaz pravdivosti evanjelizácie. Je to akýsi skúšobný kameň. Nie je totiž možné, aby niekto prijal Božie slovo a uveril v Božie kráľovstvo, a nestal by sa jeho svedkom a hlásateľom. Všetky tieto etapy treba chápať v ich celkovej spojitosti. (porov. EN 24) Evanjelizácia sa musí podriadiť tajomstvu horčičného semienka a nemožno od nej vyžadovať, aby hneď vyprodukovala veľký strom.

Spracoval Marián Majzel

KATECHÉZA V PROCESE EVANJELIZÁCIE

Katechéza predstavuje jeden z významných prvkov v celkovom procese evanjelizácie. Svojou povahou sa líši od prvého ohlasovania, či prvej evanjelizácie, ktorú v istom zmysle predpokladá. To však nebráni, aby katechéza obsahovala a vo svojej praxi preberala úlohu pomáhať ľuďom ku konverzii, a to zvlášť tam, kde k nej v skutočnosti ešte neprišlo. V tomto zmysle musí mať katechéza vždy formu evanjelizácie. (porov. VKD 18; VDK 61-62)

Prvé ohlasovanie je adresované neveriacim a tým, čo v podstate žijú v náboženskej ľahostajnosti. Jeho úlohou je ohlasovať evanjelium a pozývať k obráteniu. Katechéza na rozdiel od počiatočného hlásania evanjelia napomáha dozrievanie tohto počiatočného obrátenia tým, že obráteného vychováva vo viere a začleňuje ho do kresťanského spoločenstva. Medzi týmito dvoma formami služby slova je preto vzťah odlišnosti vo vzájomnom dopĺňaní sa. (porov. VDK 61)

V pastoračnej praxi sa však medzi oboma činnosťami nedajú tak ľahko určiť hranice. Často osoby, ktoré prichádzajú na katechézu, potrebujú v podstate skutočné obrátenie. Preto je potrebné, aby sa prvá etapa katechetického procesu venovala obráteniu. Katechéza v pra-

vom zmysle slova bude môcť splňať svoju špecifickú úlohu výchovy vo viere iba keď bude vychádzať z obrátenia, t.j. keď bude počítať s vnútorným postojom toho, „kto verí“. (VDK 62)

Spracoval Marián Majzel

AKO AKTIVIZOVAŤ

AKTIVITY NIELEN NA SEPTEMBROVÉ HODINY NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY

Pri práci so žiakmi je dôležitý spôsob a metódy, ktoré využívame. Zároveň je dôležitá forma motivácie, komunikácie, aktivít a zážitkov, ktoré zasahujú celého človeka v jeho rozumovej, emocionálnej a psychomotorickej rovine. Voliť správne metódy a formy znamená zároveň rozvíjať interpersonálne, sociálne, existenciálne a komunikačné kompetencie. Nasledovné aktivity sú vhodné pre mladších ale s obmenami aj pre starších žiakov.

Pavučina (sieť)

Túto aktivitu môžeme využiť v úvodných hodinách, na zoznámenie, na zdieľanie zážitkov z prázdnin na opakovanie a podobne. Sadneme si so žiakmi do kruhu prinesieme špagát, alebo vlnu (klbko). Postupne ho podávame, alebo hodíme niektorému zo žiakov tak, že každý sa drží špagáta a klbko ide ďalej. Ten, ktorý dostal klbko, sa buď predstaví, ak sa nepoznáme, povie niečo o sebe, porozpráva zážitok z prázdnin, rozpovie veselú alebo zaujímavú príhodu, odpovedá na položenú otázku. Klbko tak putuje medzi žiakmi a vytvára sa sieť, pavučinu, ktorou sme všetci spojení a názorne sme ukázali že aj duchovne sme takto spojení. Vytvorili sme spoločenstvo, uvedomíme si že patríme k sebe, že sa navzájom potrebujeme, že budeme znášať všetko dobre i zle spolu celý školský rok. V podávaní klbka pokračujeme opačne, späť (od koho som klbko dostal, tomu ho vrátim), až prídeme na začiatok, špagát je zvinutý, aktivita sa skončila. Súčasne s podaním klbka späť povieme spolužiakovi niečo pekné, vyjadríme radosť so stretnutia, poďakujeme sa, že si vybral práve nás, vyzdvihneme nejakú dobrú vlastnosť, vyjadríme svoje očakávania od toho spoločenstva, od učiteľa, od kamarátov, od stretnutí na NV, podľa toho, na čom sa dohodneme vopred. Záleží na tom, kedy túto aktivitu použijeme.

Čo sa dotklo môjho srdca

Na hodinu NV prinesieme pohľadnice, fotografie, ktoré sme sami nafotografovali, vystrihnuté obrázky z časopisov, kalendárov, škrice, kresby (znázorňujúce more, hory, mestá, zaujímavosti, atrakcie, turistiku, deti, mládež, pútnické miesta...)

Sedíme v kruhu, pripravený materiál rozložíme v strede kruhu, necháme žiakov chvíľu pozorovať ich (môže hrať hudba) a po chvíľke postupne každý žiak si vyberie jeden obrázok. V ďalšej časti postupne po jednom každý vysvetlí, prečo si vybral práve tento obrázok, čo v ňom vyvolal, čo mu pripomenul, či to bolo príjemné, alebo práve naopak nepríjemné, dôležité alebo zaujímavé. Aktivita môže byť podnetom k riešeniu problémov, uvedením do témy ale aj formou opakovania učiva. Môžeme ju použiť pri rôznych témach, samozrejme materiál bude iní, aktuálny tomu, čo chceme robiť. V závere môžeme vytvoriť plagát, koláž, doplniť slová chvály vd'aky, prosby obdivu voči Bohu. Ak ju umiestnime, v triede na nástenku dlhšie bude pôsobiť na žiakov, pripomínať im toto stretnutie a privádzať aj k myšlienkam na Boha počas celého dňa.

Myšlienka, heslo, citát...

Túto aktivitu môžeme využiť na začiatku školského roka, liturgického obdobia (Advent, Pôst) alebo niektorej témy ako motiváciu ku konaniu dobra, k lepšej príprave, k dokonalejšiemu prežívaniu sviatkov.

Vyberieme zo Svätého písma citáty vhodné a primerané téme a veku žiakov (napr. „Ja som Cesta, Pravda a Život“, „Ja som vzkriesenie a Život“, „Pod’te ku mne všetci...“, „Nechajte maličkých prísť ku mne..“, „Môj Pán, môj Boh...“), pripravíme krátke vysvetlenie, rozjímame, meditáciu, napíšeme si alebo nalepíme text do pracovného zošita, k téme alebo do pracovného listu. V práci žiaci pokračujú výtvarným zobrazením témy, dokresľovaním symbolov, vymaľovaním listu, nalepením vhodného obrázku, počas ktorého môže znieť hudba alebo aktuálne piesne. Po nej niektorí môžu predstaviť, ukázať, čo nakreslili, čo ich oslovilo, ako budú túto myšlienku realizovať počas dňa, obdobia atď. Neskôr sa aktuálne k tomu vrátíme, pripomenieme, povzbudíme sa navzájom..

Takýmto spôsobom môžeme pracovať aj s myšlienkami svätcov, výroky slávnych ľudí, zaujímavými citátmi, a podobne.

-bn-

BOH OTEC A JA – FALOŠNÉ PREDSTAVY O BOHU

Charakteristika problému: Nesprávne predstavy o Bohu mladým ľuďom bránia pokladať Boha za svojho otca, a preto si ani nebudujú k nemu osobný vzťah.

Cieľ:

Získať poznanie Boha ako milujúceho Otca, ktorému na nás veľmi záleží.

Prijať Boha za svojho Otca.

Pomôcky: kartičky s nesprávnymi predstavami o Bohu, plagát, perá, Sväté písmo

Úvod: Modlitba Otče náš

Nastolenie témy: Prečo je mnohým ľuďom Boh taký vzdialený, neveria v neho? Prečo nemáme k nášmu Bohu osobný vzťah? Možno je to preto, lebo máme o ňom falošnú predstavu.

Činnosť poslucháčov:

1. Rozdelíme sa na 3 skupinky, každá skupinka dostane kartičku, na ktorej je napísaná nesprávna predstava Boha. Jednotlivé predstavy si skupinky pripravujú vo forme krátkej scény.

a/ Boh ako starý otec – starý, dobrý, ale hluchý deduško

b/ Boh ako diktátor – policajt, ktorý je pripravený pri každej chybe zasiahnuť, trestať

c/ Boh ako automat – hodím peniaz (modlitbu) a podľa hodnoty, čakám istý druh kávy (vypočítanie modlitby)

2. Skupinky postupne predstavia svoje scény, animátor objasní po každej scénke každú predstavu Boha.

3. Jedna skupinka zahrá, ostatné hádajú, akú predstavu Boha znázornili.

a/ Starý otec – Boh je dobručký, ale starý a slabý. Treba byť voči nemu slušný, nemá však autoritu. Nerozumie problémom ľudí. Je staromódny.

b/ Diktátor – Boh je krutý a prísny. Sliedi na ľudí, oberá ich o každú radosť. Trestá ľudí pre neposlušnosť.

c/ Automat – Boh je akoby bez rozumu, všetko dá, o čo ho ľudia žiadajú. Robí to automaticky, bez logiky a citu, či to bude slúžiť na dobré alebo či zlé. Nevie sa s ľuďmi radovať. Nevie sa tešiť z úspechov, je mu ľahostajný smútok ľudí.

Rozhovor s poslucháčmi:

Ako si vy predstavujete Boha? - diskusia

Animátor moderuje rozhovor tak, aby poslucháči pochopili, že Boh je milujúci Otec.

Práca s podobenstvom

Aký je pravdivý obraz o Bohu. Pravdivý obraz nám predstavil Ježiš v Podobenstve o márnotrattnom synovi.

- prečítame si text Lk 15, 11-32

- spoločne hľadáme vlastnosti otca z podobenstva a píšeme ich na plagát /trpezlivý, milujúci, dáva slobodu, odpúšťa, nevyčíta, ide v ústrety.../

Aplikácia

Všetky vlastnosti, ktoré má otec v podobenstve patria Bohu Otcovi. Ty si jeho syn-dcéra.

Možno žiješ blízko pri ňom, možno si od neho vzdialený ako márnotrattný syn. Ver tomu, že ťa čaká a túži, aby si bol s ním, aby si mal všetkého hojnosť, aby si bol šťastný a spokojný.

Dobrá správa pre teba: Bohu nevadí, že robíš chyby, dokonca ti ich dovolí robiť. Nehnevá sa, vie, že tieto chyby ti môžu pomôcť rásť. Si jeho dieťa, ktoré sa učí žiť.

Príklad: Malé dieťa sa učí chodiť. Otec sa nehnevá na to, že mu to hneď nejde, že spadne, alebo zo začiatku chodí iba štvornožky. Vie, že sa to raz naučí, chce to však čas. Otec sa teší z každého nového kroku, ktoré dieťa urobí.

Formácia

Páči sa ti takýto Boh, ako nám ho predstavil Ježiš? Chceš vo svojom živote zažívať jeho lásku, odpustenie, starostlivosť? Ak áno, prijmi ho dnes za svojho Otca. Ako? Povedz mu to v tejto chvíli v modlitbe tak, ako dieťa svojmu otcovi.

Modlitba: vlastnými slovami prijať Boha za svojho Otca.

Nebeský Otče. Dodnes som ťa považoval za Boha, ktorý je odo mňa vzdialený. Dnes ti chcem povedať, že ťa prijímam za svojho Otca a chcem byť tvoje dieťa a podľa toho sa k tebe aj správať. Amen.

Záver: Na záver možno zaspievať vhodnú pieseň napr. Boh ťa miluje

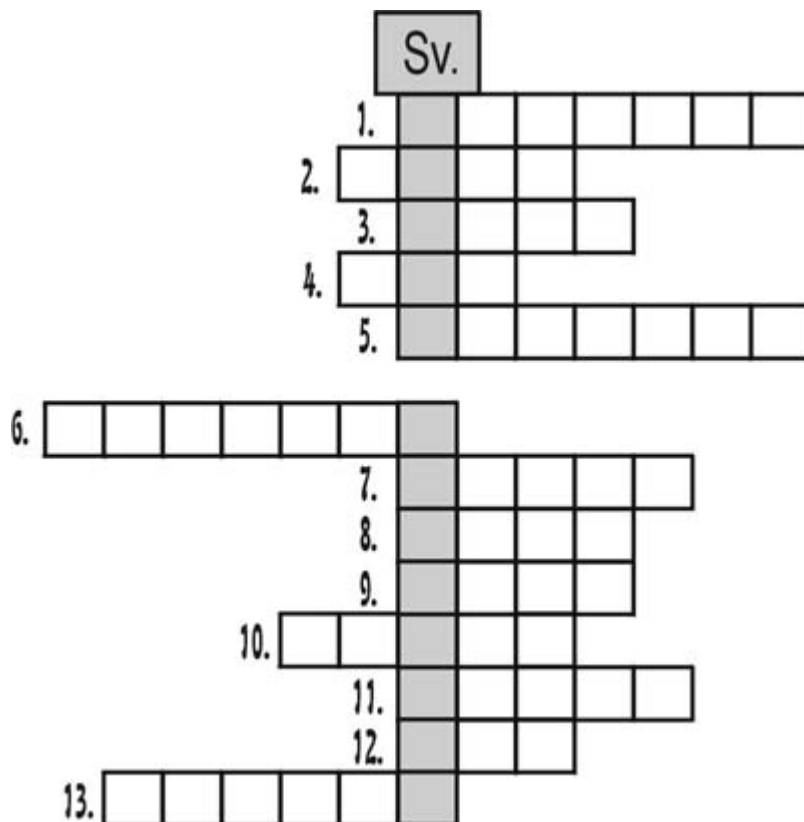
-mm-

TAJNÍČKA

V tajničke sa ukrýva meno svätca.

1. Na jar sa pomocou neho obrába pôda
2. Hmyz, ktorý žerie odev
3. Opak veľkého
4. V ktorom mesiaci je Deň matiek
5. Opak pekného

6. Čo sa prebúda na jar
7. Viac vtákov pohromade
8. „Príd“ po latinský
9. Cez čo prejde ťava ľahšie ako boháč do Božieho kráľovstva? (Mk 10,25)
10. Samec husi
11. Symbol lásky
12. Miesto na odpadky
13. Aký si, keď sa usmievaš

-mm-

KATECHETICKÉ NÁMETY

Názov témy: LITURGICKÉ POSTOJE, ÚKONY, GESTÁ A FARBY

Ciele:

- Kognitívny: vysvetliť liturgické postoje a gestá a význam farieb užívaných pri liturgii
- Afektívny: vnímanie významu úkonov, postojov a gest v bežnom živote a liturgii
- Psychomotorický: demonštrácia postojov a gest

Cieľová skupina: žiaci 5. ročníka

Metódy: práca so symbolom, demonštrácia pohybom, hra s prvkami dramatických techník, prirovnanie, skupinový rozhovor

Pomôcky: gitara, hudobný nosič CD (s vhodnou hudbou, ktorá lepšie pomôže vyjadriť pocity), CD prehrávač, obrázky postáv v rôznych postojoch, kartičky s názvom postojov (PROSBA, CHVÁLA, VĎAKA, ODPROSENIE), farebné látky (červená, zelená, žltá, modrá, ružová, zlatá, biela, fialová, hnedá, oranžová, čierna), pastelky

Obsah a priebeh hodiny:

ÚVOD

1. Modlitba

Na začiatku hodiny sa so žiakmi pomodlíme pripravenú modlitbu.

2. Didaktická hra – Prejst' strážou

Vyberieme jedného dobrovoľníka. Vysvetlíme mu princíp hry. Stáva sa strážou, ktorá smie ku kráľovi vpustiť len „vyvolené“, to sú tí, ktorí použijú gesta pokory a lebo prosby. Iných nemôže vpustiť. Odmietne ich slovami: „Teba nevpustím“. Žiaci majú za úlohu spoznať na základe akých kritérií strážca vpúšťa poddaných ku kráľovi.

Druhá časť hry vyžaduje väčší priestor. Žiaci sa postaví do priestoru. Pustíme pripravenú hudbu. Ich úlohou je predstavovať emócie, ktoré im vravíme. Sú to: zlosť, radosť, únava, smútok, bolesť, strach, prosba, zvedavosť, ľútosť, obdiv, nesúhlas, vďačnosť. Na predvedenie každej emócie necháme vhodný čas, orientujeme sa podľa atmosféry v skupine. Pracuje celá skupina! Po skončení cvičenia sa posadíme do kruhu a vysvetlíme žiakom čo je to reč tela. Človek sa nevyjadruje len slovom. Celé telo sa účastní na komunikácii, to znamená aj na modlitbe (komunikácia s Bohom) aj pri liturgii. Môžeme spomenúť oblasť psychológie, ktorá sa danej problematike venuje (mimika, gestá, postoje, to ako ďaleko od seba stojíme, a pod).

HLAVNÁ ČASŤ

1. Činnosť žiakov – postoje v liturgii

Žiakom predložíme obrázky postáv v rôznych postojoch. Ich úlohou je priradiť ku kartičkám s nápisom (prosba, chvála, vďaka, odprosenie). Naše postoje v sebe skrývajú význam. Vysvetlíme si základné postoje pri liturgii. Myslím, že je celkom logické, že keď niečomu nerozumieme, tak nás daná vec, situácia začne skôr alebo neskôr nudiť. Napríklad keď budeme pozeráť televízor a budú dávať film v cudzom jazyku bez dabingu či titulkov, iste skoro od televízora odídeme. Tak je to aj pri liturgii. Máme určité postoje, určité gestá, ktoré za nás hovoria. Aj iné náboženstvá majú svoje konkrétne postoje, odlišné od našich. Postoje dokumentujeme obrazovým materiálom (napr. Židia pri modlitbe, budhistický mních a pod.).

2. Výklad učiteľa

Aké postoje má naše náboženstvo?

Státie – kde v bežnom živote? Tento postoj sme ako kresťania prevzali z židovského náboženstva. Znamená slávnosť, úctu, oslavu, prejav toho, kto sa modlí, očakávanie príchodu Pána. Kňaz – postoj toho, kto slúži, je pripravený k službe.

KPačanie – pokánie, pokora, ľútosť, úcta. Hriech nás zráža k zemi. Je to prejav individuálnej modlitby (aj Ježiš Lk 22,41, aj Štefan Sk 7,60, aj Peter Sk 9,40), klaniame sa.

Sedenie – aký postoj najčastejšie zaujímaš v škole? Je to postoj toho, kto sa učí, kto počúva, je sústredený.

Postoje s krátkym vysvetlením si zakreslíme do pracovného zošita.

Gestá – to čo je v pohybe, najčastejšie to čo robíme rukami. Aké poznáte gestá v bežnom živote? Keď dieťa prosí mamu, keď sa s niekým pozdravím, apod.

Znamenie kríža – kedy ho robíme? Osobná modlitba, liturgia, rodičia dieťaťu pred odchodom z domu, pred spaním... Znamenie kríža – pripomínam si, že patrím ku Kristovi. Kedysi ľudia viacej používali: pri príchodu a odchodu z domu, pred prácou, pred jedlom, pred spaním, pred ťažkou úlohou. Veľký kríž – ruka sa dotýka čela, prs, ľavého a pravého ramena. Ide vlastne o vyznanie viery. Je to zároveň prosba o ochranu. Keď robíme kríž druhému: vyprosujeme mu Božiu pomoc, milosť, požehnanie. Kedysi kňazi robili znamenie kríža tak, že chytili palec a ukazovák, 3 prsty mali zdvihnuté ako symbol Najsvätejšej Trojice.

Bitie v prsia – kde v liturgii? Znamená pokoru a ľútosť. Znamenie vyznania hriechov. Symbol toho, že naše srdce má tvrdú škrupinu a my ju chceme rozbiť, aby naše srdce bolo vnímavé pre Boha.

Umývanie rúk – obraz čistého srdca.

Zopnuté ruky – odovzdanosť, prosba. Boh je Pán, ja mu vzdávam česť, som Jeho služobník.

Zdvihnuté a rozpäté ruky – čakáme pomoc zhora, dnes pri liturgii len kňaz, prvý kresťania sa takto modlili. Neskôr chápané ako napodobenie Krista na kríži.

2. Činnosť žiakov – liturgické farby

Učiteľ uvedie činnosť tým, že prežívanie pri liturgii môže byť vyjadrené aj bez slov. Môže sa odzrkadľovať aj vo farbách, ktorými sa obklopujeme. Uvedme si zopár príkladov zo života (svadba, smrť, lekár, kráľ...). Aj farba má zástupnú hodnotu.

Znova pustíme žiakom hudbu ako na začiatku, rozdáme im farebné látky. Ich úlohou je teraz na jednotlivé emócie vyberať príslušnú farbu.

3. Práca s pracovným zošitom

Učiteľ pomáha žiakom hľadať význam farieb. Pastelkami potom žiaci vyfarbia príslušné políčka v zošite.

Učiteľ vyzve žiakov, aby vyjadrili farbou, ako sa cítia.

Do pracovného zošita zakreslíme liturgický rok podľa farieb príslušných jednotlivým obdobiam liturgického roka (Advent, Vianoce, Pôst, atď.).

4. Výklad učiteľa

V liturgickej reči každá farba má svoju symboliku.

Zlatá/žltá – svetlo, múdrosť, Boh, večnosť, velebnosť, cnosť

Biela – nevinnosť, čistota, otvorenosť, nebo, začiatok niečoho nového. Začiatok aj koniec, plnosť aj prázdno, absolútne, je farba Boha, Krista. Dominuje v období Vianoc a Veľkej noci.

Zelená – nádej, príroda, život, nesmrteľnosť.

Červená – láska, obeť, krv, mučeníctvo, život, nadšenie, oheň, znak moci a postavenia – kráľovská farba.

Fialová – pokánie, pokora, skromnosť, tajomnosť.

Modrá – nebo, voda, dialógy a viera, vernosť, stabilita, nemennosť, pokoj, mierumilovnosť, spravodlivosť, dôvera.

Ružová – radosť, nežná láska.

Hnedá – zem, materstvo, istota, domov, ochrana.

Oranžová – farba ohňa, nadšenie.

Čierna – tma, hriech, noc, nevedomosť, tajuplnosť, tajomstvo, smútok.

ZÁVER

1. Formácia

Človek koná slovom aj telom. Postoj, pohyb, gestá, výraz tváre, pohyb rúk... Niekedy hovoria gestá a slová samy o sebe, niekedy dopĺňajú naše slová. Niekedy bez slov môžeme dokonalejšie vyjadriť svoje prežívanie, svoje emócie.

2. Pieseň – Keď máš radosť

Žiaci vypočujú pieseň a pri ďalšom počúvaní sa snažia obsah piesne znázorniť telom.

Pri treťom počúvaní sa obsah piesne snažia znázorniť farbou tak, že majú k dispozícii nastrihané pásiky krepového papiera a postupne ich berú do rúk a mávajú s nimi.

3. Modlitba

Žiaci sa pomodlia modlitbu Sláva Otcu tak, že vezmú do rúk krepové pásiky pestrých farieb (žltá, oranžová, červená, biela) a gestom zdvihnutých rúk vyjadria oslavu.

Literatúra:

L. SIMAJCHL, *Naše role při nedělní bohoslužbě, FATYM, Vranov nad Dyjí, 2001.*

J. BRADÁČ, *Posvátná znamení, MCM Olomouc, 1994.*

O. MULLER, *Terapie ve speciální pedagogice, UP v Olomouci, 2005. (význam farieb)*

Poznávanie cez dialóg, metodická príručka

Upravené podľa predlohy Mgr. Miroslavy Šulíkovej

PONÚKAME

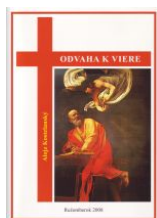
Kostelanský Alojz: **AKTIVIZAČNÉ A TVORIVÉ METÓDY VO VYUČOVANÍ NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY**

Obsahom práce je ponuka informácií a námetov na aktívne vyučovanie náboženstva v zmenených a často problematických podmienkach. Poukazuje na nutnosť aktívneho vyučovania na školách s poukázaním na veľké a rôznorodé množstvo vyučovacích a katechetických metód.

Cena: 4,40 €

Kostelanský Alojz: **ODVAHA K VIERE**

Úvahy o Svätom písme prostredníctvom obrazov. V každej katechéze sa obraz nachádza na začiatku a je vybraný z nesmierneho pokladu kresťanského umenia. V prílohe sú aj rozličné mapy, grafy a obrazy.

Cena: 4,40 €

West Christopher: **TEOLÓGIA TELA PRE ZAČIATOČNÍKOV**

Teológia tela pre začiatčníkov sviežim spôsobom „predkladá“ ohromujúce posolstvo Jána Pavla II. Do jazyka bežného čitateľa. Odkrýva hlboké súvislosti medzi sexualitou a najdôležitejšími otázkami ľudskej existencie o zmysle a ciele života, o stvoriteľskom diele ako muža a ženy a pod.

Cena: 4,40 €

Kohutiarová Mária: **STVORENÁ PRE LÁSKU**

Malý manuál na pochopenie, ako sa stať tou, ktorou má byť dievča – žena.

Cena: 2,50 €